

הדרך עוד ארוכה

[שלח ב-E-Mail](#)

העלאה עכשיו של אפשרות גיוס הערבים בישראל לצבא לסדר היום מרמזת על נכונות פזיזה, אם גם תמימה, לפסוח על שלב בדרך המפותלת לקיום משותף אמיתי של יהודים וערבים בישראל

רבינוביץ דני

[הדפס](#)

הארץ, עמוד הדעות, 21 במאי 1995

[חזרה לתוצאות](#)

[חיפוש](#)

אחד המיתוסים המידיים בשיח הישראלי מציג את צה"ל כמצמצם הפערים הלאומי. הצבא מדומה לארגון אחיד, עיוור צבעים, חסר פניות חברתיות, שהשירות בו מגהץ הבדלי זהויות, עדות ומעמדות לכדי ישראליות גואלת. אידיאולוגיה זו על כוח המגן (שאיננה ייחודית לישראל) הוטמעה בחינוך היהודי מאז החל מוקם כאן כוח צבאי עממי, הרבה לפני 1948 ועכשיו יש מי שמגייסים אותו כדי ליצור עוד מסדרון שלאורכו יוכלו הערבים בישראל להתקדם לקראת שילוב מלא יותר במדינה.

בשבוע שעבר הגיעו לתקשורת שתי תזכורות כאלו. הראשונה, סקר שנעשה בהזמנת עמותת "סיכוי" לשוויון הזדמנויות, ושממנו עולה שיותר יהודים ישראלים מכפי שמקובל אולי לחשוב, וגם יותר ערבים אזרחי ישראל מהצפוי, מוכנים לשקול גיוס ערבים אזרחי ישראל לצבא, או לחלופין לשירות לאומי אחר. הסקר של "סיכוי" מעניין מהבחינה המחקרית והאינטלקטואלית, אבל מבחינה פוליטית בא מוקדם מדי. ראשית, הוא מעורר חשד של ניסיון לרצות את תביעתם השקרית והמתחסדת של איכרים ונגרים מחוספסים "לתת" זכויות רק למי שמשלמים במילוי חובות - כלומר, להגביל את זכויות האזרח של הערבים בישראל.

שנית, ועקרונית יותר, ישראל, למרות רפאל איתן וחבריו, עברה את נקודת האל-חזור בדרך לשוויון ליברלי, שעיקרו זכויות אישיות זהות לכל פרט. הדרך לשם עוד ארוכה, אך הכיוון ברור. המצב שונה, לעומת זאת, כשמדובר בשוויון בין שניהקולקטיוויים. תהליך זה הוא מורכב יותר, שכן הוא דורש מהקבוצה הדומיננטית ללכת הרבה מעבר לנכונותה העקרונית להכיל את הכללים הליברליים של שוויון אישי גם על בני מיעוטים.

תנאי ראשון, שטרם התקיים בישראל אך יש לו תקדימים במדינות דוגמת ארצות הברית, קנדה, אוסטרליה וניו-זילנד, הוא הכרה ממלכתית רטרואקטיבית שבני המיעוט הילידי שילמו קורבן טראגי, אישי וקיבוצי, על מזבח הקמת המדינה. כאן מדובר במהפך לא קל: מספרי הסיפור הישראלי הרשמי, שלאורך זמן תפשו את כל הפלשתניאים כמחבלים בכרם, כאויבים בנפש וכשוללי זכות המדינה להתקיים, צריכים עכשיו לתת לערבים בישראל הזמנה רשמית לבוא בקהל הקורבנות שבדמם וברכושם נפתה מדינת ישראל.

המהפך הזה עדיין לא קרה, והזינוק קדימה לצבא, המסמל כביכול את ההזדמנות העליונה לשוויון אישי בישראל, עדיין בוסר. לא מדובר רק בקיצור דרך פרוצדורלי, אלא בבעיה מהותית. הצבא, אפילו יהיה מקצועי יותר, כלומר התנדבותי יותר ועממי פחות, יישאר תמיד גורם להזדהות - לעתים אפילו עד מוות - עם המדינה, עם מוסדותיה ועם מטרתה. העלאה עכשיו של אפשרות גיוס האזרחים הערבים לסדר היום מרמזת על נכונות פזיזה, אם גם תמימה, לפסוח על שלב בדרך המפותלת לקיום משותף אמיתי של יהודים וערבים בישראל. המאמץ המרשים, ויש לומר המשכנע, שעשה בעמוד זה שלשום אלוף הרבן, מנכ"ל שותף של "סיכוי", להציג את היהודים ואת הערבים אזרחי המדינה כבעלי קווים תרבותיים משותפים ומרחק חברתי קטן מכפי שמקובל לחשוב, עולה בקנה אחד עם שיח הבוסר על הגיוס. כמוהו הוא מחטיא את לב הבעיה.

האזכור השני של שאלת הגיוס באה כשבכירים בפיקוד הגדנ"ע התריעו כי אם לא ייתוספו מיד תקנים ותקציבים לפעילות המבורכת שבה פתחו בעיירות הבדווים בנגב ב-1992 עלול הנוער הבדווי, רחמנא ליצלן, להידרדר לפונדמנטליזם מוסלמי. במצעד הקולונלים הקולוניאליסטיים המטופשים של העולם היה לישראל עד כה מקום לא רע באמצע. אין ספק שאנשי הגדנ"ע הללו, מגיני הנוער הבדווי ואבירי המלחמה בפונדמנטליזם, מזניקים את ישראל - קטנה אבל גאה, ואת צבאה - מתוחכם אבל טיפש, כמה שורות קדימה במצעד. איך לא חשבו על זה קודם? חינוך קדם צבאי קצר - קצת של"ח, קצת גדנ"ע, אולי חוגים לטיסנאות והקצבה של כמה מקומות בפנימייה ליד בית הספר

הריאלי או, למהדרין, בפנימייה הצבאית הדתית הלאומית במרכז שפיר - והפעוטות הבדווים שוכחים מהאיסלאם והשטויות. מהם הגירושים לסיני ולירדן ב-, 1949 והטרנספר מאדמות אבותיהם ברחבי הנגב לגטו במשולש באר שבע-דימונה-ערד בשנות ה-50 והממשל הצבאי, וההפקעות של שנות ה-70 והעיירות המוזנחות וחסרות התעסוקה, ותחושת הניכור אל מול היישובים הישראליים המשגשגים, והמניפולציות וההשפלות של השלטון כל השנים, מול כמה שבועות מרוכזים של אימונים בבאר אורה? רק נזרוק להם עוד צ'ופר, אולי טיול קטן לנחל צין - הוא ואדי פוקרה - ובכלל נוכל להטיס אותם בשליחות המוסד לאיראן כדי להפיל את האיאתולות.